

- фразовых глаголов / Шитова Л.Ф., Брусина Т.И.— 3-е изд. — Спб: Антология, 2005. — 256 с.
9. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / Кунин А.В. — 3-е изд., стереотип. — М.: Русский язык, 2001.
10. Белинская Н. Англо-русский словарь идиом, устойчивых выражений / Белинская Н. - 2003. — 63 с.
11. Мюллер В.К. Англо-русский словарь / Мюллер В.К. — М.: Русский язык, 1998. — 2106 с.
12. Longman dictionary of English Idioms, Longman. 1980.на

МАТН СЕМАНТИКАСИ ТАРКИБЛАНИШИ ХУСУСИДА

Самарқанд давлат чет тиллар институти
Кудратов Лазиз Фарходович

Аннотация

Семантик шаклланиш қонуни матннинг интонацион тузилиши орқали ҳам намоён бўлади. Матннинг семантик ривожланиши уни ташкил этувчи жумлаларнинг интонацион жиҳати билан боғлиқ ҳолатларни ҳам кузатиш мумкин. Қўшимча равишда, мулоқот чоғида тингловчи нутқининг давом этишини кутиши ёки давомийлигини кузатиш мулоқот кечимини прагматик вазияти билан боғлиқ амалга оширилади.

Матнни таркибий, мантикий-семантик ва семантик жиҳатдан яхлит шаклланишга айлантирувчи таркибий қисмларнинг ўзаро боғлиқлик позицияси матн назариясидаги йетакчи ва асосий йўналишлардан биридир. “Ҳар бир бирликнинг иерархия бўйича бутун матн билан биринчи поғонадан бошлаб бутун семантик тизимга боғланиши, - деб ёзади Колшанский, “тил семантик тузилишининг маълум бир қонуни бўлиб, уни тилнинг семантик шаклланиш қонуни деб аташ мумкин. ” (Кольшанский Г .В. Контекстная семантика. - М.: Наука, 1980.- 148 с., 22-23/ Семантик шаклланиш қонуни матннинг барча элементларининг ўзаро боғлиқлигини қамраб олади. Акс ҳолда, ҳамма нарса ўзаро боғланган тизим сифатида тил ўзининг асосий вазифасини, яъни коммуникатив фазифасини бажара олмайди.

Ҳозирги вақтда семантик шаклланиш қонунининг амал қилишини унинг намуналаридан бирида аниқ кўрсатадиган қатор асарлар мавжуд. Мисол тариқасида худди шундай тўхтамга келган О. И. Москальскаяни келтириш мумкин. У семантик ёки предикатив бирикув жараёнларини гап қўламида эмас, балки матн қўламида кўриб чиқиб, шундай хулосага келди, яъни гап мазмунини йеткизиш учун мос синтактик тузилмасини (содда ёйиқ ёки фақат эга ва кесимдан таркиб топган содда йиғиқ гаплар, ёки эргаш бўлакли қўшма гаплар кўринишида ва ҳоказо) танлаш – матннинг коммуникатив режасини амалга ошириш билан боғлиқ экан (Москальская О.И., 1980; 521-530). Бу ерда семантик шаклланиш қонуни синтактик тузилма шаклининг ўзгариши орқали намоён бўлиб, унинг нафақат маълум семантик мазмунини, балки матннинг коммуникатив равонлигининг кейинги ривожланишидаги иштирок даражасини ҳам акс эттиради. Семантик шаклланиш қонуни матннинг интонацион тузилиши орқали ҳам намоён бўлади. Матннинг семантик ривожланиши уни ташкил этувчи жумлаларнинг интонацион жиҳати билан боғлиқ ҳолатларни ҳам кузатиш мумкин. Қўшимча равишда, мулоқот чоғида тингловчи нутқининг давом этишини кутиши ёки давомийлигини кузатиш мулоқот кечимини прагматик вазияти билан боғлиқ амалга оширилади. Матннинг интонацион тузилиши ва унинг коммуникатив ғояси ўртасидаги боғлиқликни аниқлаш мақсадида Кандинский томонидан амалга оширилган биринчи ишда Боостнинг тахмини тасдиқланмади /63/. Шунга қарамай муаллиф Боост ғоясининг аҳамиятига шубҳа қилмайди, аммо фонетик йўналишда олиб бориладиган тадқиқотларда ушбу ғоялардан фойдаланиши мумкинлигини таъкидлайди (Кандинский Б.С., 1968. 15). Шундай қилиб, матнда семантик вазннинг босқичма-босқич ортиб бориши ёки камайиши кузатилади. Бу эса матннинг турли сегментларининг фонетик тузилишида ўз ифодасини топди.

Бундан ташқари, матн – гаплар ёки ифода элементларининг интонацион структураси ёки гапнинг синтактик тузилмаларининг чизикли кетма-кетлигигина эмас. Матнда ҳар доим ҳаққоний ёки бадийий ўйдирмага асосланган воқея ёки ҳодиса акс этади. Унда феъл замони ва замон шакллари бири-бири билан узвий алоқага киришади. Шу маънода матнни – ундаги воқеликнинг бир бўлагини англатувчи мураккаб денотатлар (ўта мураккаб денотатлар) бирлашувини таъминловчи бирикмалар мажмуи деб аташ мумкин. Тўлиқ ёки тўлиқ бўлмаган предикацияли феъл иштирок этган гап феълнинг замон тури маъносига қараб, ҳаракат ёки ҳолатни давомий, ривожланиш жараёнида, такрорий ёки тўлиқ ҳолда ифодалаши мумкин. Таҳлиллар шуни кўрсатадики, матннинг семантик ривожланиши билан феъл замон шаклининг семантикаси ўртасида маълум бир қонуният мавжуд.

Умумий мазмунидан келиб чиқиб, матн тушунчасини – мураккаб денотатлар (ифодалар) ўзаро бирикишини амалга оширувчи омил сифатида, агар гапларни – мураккаб денотатларга қиёсласак,

демак матн – мураккаб денотатларни ўзида мужассам этган нутқ шакли дея аташимиз мумкин. Фёъл лексема денотацияси деганда муайян ҳаракат ёки ҳаракатнинг типик белгиларининг тил белгисида акс этишини тушунамиз.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Кольшанский Г. В. Контекстная семантика. - М.: Наука, 1980.- 148 с.
2. Кандинский Б.С. Текст как интонационная структура. Автореф дисс.канд. филол. Наук. - 11., 1968. - 15 с.,
3. Москальская О.И. Аранжировка предложений в тексте и проблемаподчинение. - Изв. АН СССР, серия литературы и язнка, 1980, -С 521-530.
4. HASANOVA, N., ABDUAZIZOV, B., & KHUJAKULOV, R. The Main Differences Between Teaching Approaches, Methods, Procedures, Techniques, Styles And Strategies. *JournalNX*, 7(02), 371-375.
5. Shamsiddinovna, K. H., & Shovqiyevna, K. N. (2022). LINGUAPRAGMATIC STRUCTURE OF COMMAND SPEECHES (on the example of English and Uzbek languages). *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429*, 11(01), 171-173.
6. Obloqulovna, M. S. (2022). PIRLS-MATNNI O'QISH VA TUSHUNISH DARAJASINI BAHOLASH. *PEDAGOGS jurnali*, 4(1), 209-212.
7. Obloqulovna, M. S. (2022). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TASHKIL ETILADIGAN TA'LIM-TARBIYA JARAYONLARI. *PEDAGOGS jurnali*, 4(1), 213-216.
8. Obloqulovna, M. S., & Baxtigul, A. (2022). OLIY TA'LIM TIZIMINI KOMPLEKS RIVOJLANTIRISH VA SIFAT DARAJASINI OSHIRISHDA INNOVATSION LOYIHALARNING TADBIQ ETILISHI. *PEDAGOGS jurnali*, 4(1), 205-208.

"BEOWULF" - THE LARGEST MONUMENT OF ANGLO-SAXON EPIC POETRY

Ashurova Shahnoza
School № 33 in Jambay, teacher

Abstract: The perception of "good" and "evil" reflects not only the moral and ethical aspects of a person's life, but testifies to a certain transformation of social consciousness that occurs in the process of historical and cultural interaction, as a result of a collision with various factors (from political, external and internal to cultural). As a result, the study of the perception of these philosophical categories in different historical epochs is one of the leading historical problems. A reflection of the perception of "good" and "evil" is represented, first of all, in the literary works of mankind and is the main source in the studies devoted to the study of various aspects of life of, or other people in different historical epochs.

Key words: ELL, poetry, old English, Grendel's arm, Christianity.

Beowulf is a wonderful epic poem and one of the best pieces of literature in the English language. The poem is in the language of the Saxons, in Old English language. The poem is famous for its Scandinavian hero and his bravery acts. The adventures of the hero are the primary focus of the poem. The historical elements of the poem make it is a great epic. The heroism of the main character, the fight of good and bad, the differing beliefs, the introduction of paganism and Christianity; the mix of all these factors makes the poem a great epic.

Beowulf is a hero in the eyes of all people. Except for the last battle he was victorious in all the battles he fought. In the swimming match we find him swimming for seven nights and killing nine dangerous sea creatures (that lived in the depth of the ocean) during the swimming. We also find him killing the great monster Grendel that was frightening the Danes for almost twelve years. Beowulf was strong enough to rip off the arm of Grendel. We also find Beowulf fighting against Grendel's mother. Grendel's mother attacked Beowulf for killing her son. Beowulf slays her also and cut off her neck with a big sword which only he can lift. After chopping her head off, he takes it from the ocean easily. Beowulf had great strength that made him a real hero. The heroism of Beowulf makes the poem a real epic.

Beowulf Poem analysis, heroism of Beowulf making the poem an epic

The willingness of Beowulf to sacrifice his life for helping others is yet another major heroic character of Beowulf. He always tried to put his before him. Beowulf is sent to destroy the evil Grendel and save Danes. We find Beowulf taking help from no one and risking his life to save Danes. Even though he realizes